

АНОТАЦІЯ

Довгополик К. А. **Підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки / Ізмаїльський державний гуманітарний університет. – Ізмаїл, 2023.

Зміст анотації

Дисертація присвячена вивченню теоретичних, методичних і практичних аспектів підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, що уможливило обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов їх підготовки до використання SMART-комплексів у професійній діяльності. Внаслідок аналізу філософських, психолого-педагогічних й навчально-методичних джерел, нормативно-правових документів доведено необхідність впровадження сучасних інформаційних технологій та, зокрема, SMART-комплексів в сучасний український освітній простір.

У першому розділі «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності» розглядається підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів, як актуальна педагогічна проблема. Уточнено поняття «SMART-комплекс навчальної дисципліни», що інтерпретовано нами як інформаційну динамічну систему навчально-методичного спрямування, що відповідає критеріям конкретності, вимірюваності, досяжності, актуальності та обмеженості у часі й дає змогу досягти визначених освітньою програмою програмних результатів навчання. Акцентовано увагу на ролі та вагомості означеної проблеми в контексті високотехнологічного інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти. Готовність майбутніх учителів

трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності визначено як сукупність внутрішніх мотивів особистості, поєднаних з набутими компетентностями у результаті фахової підготовки до впровадження SMART-комплексів у освітній процес закладу освіти. Детально схарактеризовано структуру означеної готовності, що інтегрує професійно-мотиваційний, гностично-змістовий, операційно-діяльнісний та рефлексивно-особистісний компоненти. Проаналізовано та порівняно зміст підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності у провідних закладах вищої освіти України.

У другому розділі «Педагогічні умови та модель підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності» методом експертного оцінювання визначено педагогічні умови, а саме: удосконалення змісту професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності засобами елективного авторського курсу «SMART-комплекс у професійній діяльності сучасного вчителя»; використання сучасного дидактичного інструментарію та технічних засобів під час підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій; активізація практичної підготовки щодо застосування сучасних технологій під час розроблення SMART-комплексу для викладання «Технологій» у закладах загальної середньої освіти у 5-му класі на основі модельної програми.

Розроблено модель підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності, що поєднує інформаційно-освітнє середовище, цільовий, теоретико-методологічний, змістово-методичний, оцінний та результативний блоки. Схарактеризовані методологічні підходи (суб'єктний, системний, середовищний, компетентнісний, контекстний, технологічний, креативно-творчий) та принципи: загальнодидактичні (науковості, системності та послідовності, зв'язку теорії з практикою, наочності, свідомості і активності,

доступності) й специфічні (інтерактивності, студентоцентрованості, професійної спрямованості, міждисциплінарності та взаємодії, створення та використання SMART-комплексів, комп'ютеризації освітнього процесу), за яких уможлиблюється ефективна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності. Окреслено критерії (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний) із відповідними показниками та схарактеризованими рівнями (високим, достатнім, середнім та низьким) готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності. Розроблено технологічне забезпечення підготовки, що уміщує SMART-критерії та покрокову технологію підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища.

У третьому розділі «Організація та проведення дослідно-експериментального дослідження» наведено план проведення експериментального дослідження ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності, висвітлено етапи та завдання дослідження, його методологічні особливості. Систематизовано результати констатувального та формувального етапів експерименту. Конкретизовано динаміку змін готовності майбутніх учителів трудового навчання та технології до використання SMART-комплексів у професійній діяльності. Визначення коефіцієнту зростання рівня готовності у контрольних груп ($K=1,13$) та експериментальних ($K=1,46$) у результаті підтвердило робочу гіпотезу і дозволило стверджувати, що визначені педагогічні умови підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності є ефективними.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

– ***вперше*** розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови, а саме: удосконалення змісту професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності засобами елективного авторського курсу «SMART-комплекс у професійній діяльності сучасного вчителя»; використання сучасного дидактичного інструментарію та технічних засобів під час підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій; активізація практичної підготовки щодо застосування сучасних технологій під час розроблення SMART-комплексу для викладання «Технологій» у закладах загальної середньої освіти у 5-му класі на основі модельної програми; *розроблено та апробовано* модель підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності, що уміщує інформаційно-освітнє середовище, цільовий, теоретико-методологічний, змістово-методичний, оцінний та результативний блоки;

– ***удосконалено*** діагностичний інструментарій встановлення рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності; конкретизовано зміст підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності; уточнено та розширено сутність конструктів «SMART-комплекс навчальної дисципліни», «цифровий освітній контент», «дидактичний інструментарій вчителя трудового навчання та технологій»; сутність феномену «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності»; компонентно-структурний склад, а саме компоненти (професійно-мотиваційний, гностично-змістовий, операційно-діяльнісний, рефлексивно-особистісний) та критерії (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний) із відповідними показниками та схарактеризовано рівні (високий, достатній, середній та низький) готовності майбутніх учителів трудового навчання та

технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності; технологічне забезпечення підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності;

– *подальшого розвитку набули* методологічні підходи (суб'єктний, системний, середовищний, компетентнісний, контекстний, технологічний, креативно-творчий) та принципи (загальнодидактичні: науковості, системності та послідовності, зв'язку теорії з практикою, наочності, свідомості і активності, доступності; специфічні: інтерактивності, студентоцентрованості, професійної спрямованості, міждисциплінарності та взаємодії, створення та використання SMART-комплексів) підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності.

Практичне значення дослідження полягає в розробці й упровадженні в професійну підготовку майбутніх учителів трудового навчання і технологій в закладах вищої освіти: освітньо-професійної програми «Середня освіта: трудове навчання та технології, інформатика» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, робочих програм освітніх компонентів «Технологічний практикум», «Інформаційно-комунікаційні технології за професійним спрямуванням», «Виробнича практика (педагогічна з трудового навчання та технологій)», «Програма атестаційного екзамену з методики трудового навчання та технологій»; діагностичного інструментарію для дослідження стану готовності майбутніх учителів трудового навчання і технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності; елективного авторського курсу «SMART-комплекс у професійній діяльності сучасного вчителя»; моделі підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до використання SMART-комплексів у професійній діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища (<https://cutt.ly/8wS5KurS>); SMART-комплекс до курсу «Технології», що

викладається у закладах загальної середньої освіти на основі модельної навчальної програми Нової української школи (<https://cutt.ly/pwS5K1MU>).

Результати й матеріали наукових досліджень можуть бути використані під час професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, у розробці освітніх програм і навчально-методичних матеріалів з метою позитивної динаміки процесу формування у них інформаційно-цифрової компетентності. Результати можуть бути використані викладачами ЗВО під час розробки сертифікованих освітніх програм, науково-методичних посібників для майбутніх учителів трудового навчання та технологій, а також у процесі перепідготовки та підвищення кваліфікації, самоосвіти й самопідготовки вчителів трудового навчання та технологій.

Ключові слова: підготовка, готовність, майбутній учитель трудового навчання та технологій, SMART-комплекс, професійна діяльність, інформаційні технології, інформаційно-освітнє середовище, інформаційно-цифрова компетентність, дидактичний інструментарій, цифровий освітній контент.